Radost, vděčnost a věrnost jsou kořením lidského života!

Původ materiálu
Martina Šeráková
Pořadí v lekci
4

Témata

moc a bezmoc, umět přijmout, co nelze ovlivnit, vlastní důstojnost versus důstojnost druhého, požehnání, zaslíbení, věrnost Hospodinova a její odlesk v lidském životě

Cíl

Ukázat dětem, že jsou situace, které nemáme ve svých rukách, nemůžeme ovlivnit. Kvalitní, dobrý a požehnaný život nerovná se život jednoduchý a bez problémů. Měly by zaslechnout, jak se s nimi popasovat, co pomáhá a co nikoliv – třeba, že ponižování a msta nevedou k dobrému. Dary, zaslíbení a požehnání nás provází po celou dobu našeho života. Nečekat na ně (teď či někdy), ale žít je. Přijaté dary a požehnání nemáme užívat jen pro sebe, ale díky nim dělat život druhým lepším. Požehnání vede k tomu, být požehnáním.

Pro učitele

Biblický text: Gn 18,1–16; 21,1–13; 23. kap.

Výkladové poznámky

Významy jmen: Saraj – Sára/kněžna; Izák – smál se, přinášející smích – Smíšek.

Moc a bezmoc Sáry: Jak chutná ponížení, jak chutná moc. Co se stane, když utlačovaný na svobodě začne utlačovat. Ponížený má chuť se mstít. Ponižovat. Byla paní – kněžnou, a teď její místo zabrala jiná! Jak se s tím vyrovnat? Ukázat svoji moc? Vedla někam tato cesta?
Narození Izáka provází smích, radost, přináší ale i starosti a obavy

Smích, s kterým se v příběhu setkáváme:

- opovrhující, výsměch, posměch, (musí snést Sára od Hagar);
- křečovitý, šílený, nemocný a hořký (nenaplněná touha Sáry);
- radost, uvolnění, uzdravující, osvobozující (když se narodí syn).

Dary a dárky provází radost, ale patří k nim i vděčnost. Radost tryská i ze Sářiny písně: Radost mi učinil Bůh a každý, ať se raduje se mnou. Viz komentář Sára I, bezdětnost. Bezdětnost: byla považována za boží trest až zavržení. Znamenalo to, že není budoucnost. Bezdětnost v biblickém pojetí: Sára, Rebeka, Ráchel, Chana (Samuel – čas králů), Alžběta (Jan Křtitel)… poukazuje na teologii pouhé milosti: Nejde totiž o vlastní plodnost, o vlastní potenci, která dává Izraeli vzrůst. Nejde o lidské dílo. Tady je ve hře Bůh. Izrael není „made in Israel“, Izrael je „made in heaven“ (Nico ter Linden: Povídá se… podle Tóry, s. 107)s.

Sára hájí svého syna – čelí důsledkům svého činu, nejraději by vymazala Hagar a Izmaele z jejich života, zároveň bude muset Izáka jednou nechat jít svou cestou. Nemohla ovlivnit své otěhotnění, nemá žádný vliv na to, když jde Abraham Izáka obětovat…

Nezdary, překážky, těžkosti i pochybnosti patří k cestě životem. Je čas smíchu i pláče, je čas rození i umírání, je čas boje i pokoje. Víra nezajistí, že život (cesta životem) bude procházka růžovou zahradou. Víra neznamená, že všechno dobře dopadne, ale že to, co dělám, dává smysl a vede k životu – má budoucnost!

Zaslíbení se neváže na tady a teď, nebo někde a někdy. Zaslíbení je na celý život, lépe řečeno na cestu životem…
Zaslíbení neskončilo ve chvíli narození syna.
Zaslíbení „dám ti tuto zemi do dědictví“ se naplňuje ve chvíli, kdy jsou Sářiny ostatky uloženy do vlastního hrobu. Do té doby byla pramáti a praotec Izraele jen kočujícím národem. Odtud pramení v židovské tradici silná potřeba repatriovat ostatky do vlasti a tam je uložit.

Být požehnán souvisí s tím, být také požehnáním!

Sára, žena:

- jejíž cesta byla spojená s mužem od půvabného mládí po důstojné stáří,
- chybující, ale i vítězící sama nad sebou a svými pochybnostmi!
- jež naplnila slib, který si muž a žena dávají. V dobrém a zlém, v chudobě i hojnosti, ve zdraví i nemoci. A že se nad jejich spojením mnohokráte z jejich přičinění či vlivem okolností stahovala mračna jejich konce.
- jejímž požehnáním bylo, že směla okusit krásu všech rolí, které mohou ženu čekat (byla ženou, manželkou, matkou, milovanou osobou).
- se Sárou se zkrátka počítá a nelze ji vyměnit, má tu svůj úkol, své poslání.

Úskalí

Témata, s kterými se děti setkají, jsou těžká i pro dospělého. I zde se pro hlubší vnoření vyplatí vybrat spíše méně témat.

Odkazy

Nečil, David. Zaslíbení a narození syna. Z cyklu *Pozvání na cestu*.

Trusina, Tomáš. Nový začátek se Samuelem. Z cyklu *Dál přece nejdeme sami.* (Chanino ponížení)

Linden, Nico ter. *Povídá se... podle Tóry.* Benešov: EMAN, 2015. ISBN 978-80-88060-01-7.

Pro děti

Předškoláci

Mají rodiče, či babička s dědečkem radost, když vás vidí? Smějou se někdy vašim kouskům, co vymyslíte? Co ve vás vidí?

Pomůcky: Obrázky radujících se rodičů či prarodičů s dětmi, obrázky, kdy dospělí něco děti učí, obrázek rozvětveného rodokmenu.

Mladší školní děti

Umíte se s druhými smát/smějete se s druhými, když máte vy nebo oni radost? Prožívali jste někdy s druhými radost? (Vtip, humorná scénka, ale i dokončená práce, zvládnutý těžký úkol.)

Pomůcky: Obrázky – skupina smějících se spolužáků, smějící se rodina a jako kontrast obrázky, kde smích viditelně chybí.

Starší školní děti

Vysmíval se vám někdy někdo? Kdy se člověk směje? (Druhému, sobě, situaci…) Může někdo plakat a smát se dohromady? Je život jen k pláči nebo smíchu? Máme smutné chvíle či nezdary ze svého života vymazat? Neučí nás něco? Je smích samozřejmý?

Pomůcky: Obrázky různě se smějících lidí (radost, výsměch, hořký smích…). Situace a typy smíchu lze i předvést, případně vybrat tři adepty a za dveřmi je poprosit, aby určitý typ smíchu ostatním předvedly – ti pak hádají.

Vyprávění

Sára to sobě i druhým pěkně svým nápadem zavařila. Místo radosti a těšení teď zažívá příkoří. Její plán nevyšel. Kde se stala chyba? Lidé zkrátka nejsou loutky v našich rukách. Sára si

naivně nebo pyšně myslela, že všichni budou hrát podle toho, jak ona píská. Jak se šeredně zmýlila. Že raději nevěřila tomu požehnání a nepočkala si. Nejraději by si dala facku. Tohle se dlouho vydržet nedá… „Takto to nenechám! Ta ženská si moc myslí. Dám jí to pěkně sežrat“. Teď už je to otevřený boj. Jde o život, budoucnost. Vlastně jde o víc životů a o budoucnost všech v příběhu, nejen o tu Sáry. Jenže to Sára nevnímá. Opět není schopna dohlédnout, kam její činy povedou. Vidí a cítí jen svou bolest. Naše osobní tragédie je vždycky větší než toho druhého. Nikoliv proto, že by to tak skutečně muselo být, ale proto, že to zasahuje nás samé. Co cítíme na svém těle či duši, je vždy intenzivnější, než sdílené trápení a bolesti druhých.

Sára vítězí, ale je to hodně drsné. Rivalka mizí ze scény. Jen vůbec nemyslet, co se s ní a jejím nenarozeným dítětem bude dít. Tuto černou skvrnu na duši raději někam hluboko zakrýt. Jenže, myšlenky se daří občas zahnat, občas ale doženou ony nás. A do toho se Hagar vrací. Jiná, pokornější. A v životě Sáry se najednou splní, co si přála. Běhá tu syn Abrama, ale ne její. Izmael. Není to takové, jak si vysnila. Teď už ví, že některá přání jsou lepší, když se neuskuteční. Že některé modlitby je lepší, když nejsou naplněny. Bůh ví proč.

Sára už nic nezkouší. Vidí každý den na Izmaelovi, kam její aktivity vedou. Sára přijímá fakt, že dítě si nezajistí. Ale smutek ze srdce nemizí. Jen s ním už umí žít. Možná ji i pomáhá ohlédnutí za tím, kolik toho už dostala. Jak dobře se jí s Abramem žije. Neví sice, jak to zaslíbení bylo kdysi myšleno, ale vzhledem k jejímu stáří to nebude tak, jak si vysnila. Že by byla matkou. A možná je v tom i víc. Sára už od života nic hezkého nečeká. Nedokáže čekat. V životě je to přeci jak na hostině. „Nejlepší víno se dává hned a jak času přibejvá, to horší se nalejvá.“ Proč by měla čekat, že to je v životě jinak. Dostala toho požehnaně. Teď už je čas jen smířit se s tím, že lepší už to nebude. Rezignace. Často člověka tento pocit přepadne, když ze své pozice nevidí dál, nic hezkého, pokračování, dobrou budoucnost. Jenže, stejně tak, jako když je člověk na výsluní a myslí si, že to tak bude stále, mýlí se i ti, co si myslí, že už to napořád musí být jen špatné. Život je nepředvídatelný. Bůh a jeho působení se předvídat nedá. A tak se jednoho dne u jejich stanu objeví cizinci, kteří začnou mluvit o Abrahamově a Sářině potomku. Sára to slyší a hořce se usměje. To tak. Já stará, muž starý, tak to je pěkná blbost. Ať s tou ohranou písničkou jdou raději o dům dál. Jenže nešli. Sáře řekli, že smát se ještě bude, ale radostí a nad synem, který bude pěkný Smíšek. A měli pravdu. Ne hned, a ne bez ohrožení. Přesto po roce drží Sára v náručí své dítě a dítě svého muže Abrahama. Syna Izáka.

Radost přenesmírná. Ani vypovědět Sára radost nemůže. Zpívá a raduje se, kudy chodí, a také děkuje. Bohu děkuje. Konečně se dočkala… Teď už bude jen radost!

Chyba, když člověk po něčem touží a dostane to, mnohdy se o to bojí. Právem. Dělá mu to radost i starost. Izák dělá rodičům radost. Jenže je tu ještě na scéně Izmael. Mezi Sárou a Hagar to už nějak obstojně funguje, jenže teď se pnutí přesouvá na jejich syny. Izmael

mladšímu Izákovi zatápí. Když člověk cítí druhého jako konkurenci, umí být pěkně vynalézavý v tom, jak mu znepříjemňovat život a šlapat na sebevědomí. Izák si to možná ani neuvědomuje, ale Sára to vidí a hlavně slyší. A hodlá zasáhnout! Izmael musí z domu. „To už tu bylo," říká Abraham. Je to můj syn a já ho vyhnat nemohu. Mají na situaci jiný názor. A není se čemu divit. Ve vztahu k Izmaelovi to nemají ani nemohou mít stejně. Abraham se za svého potomka postaví, stejně, jak by to měl udělat každý správný rodič. A Sára opět sklízí hořké ovoce svého nápadu zajistit si potomka stůj co stůj i skrze jinou ženu. Nejen Sára, nakonec i Abraham musí svého syna nechat jít vlastní cestou. Ač velmi nerad. Izmaelova cesta vede jiným směrem než Izákova. I to musí Abraham přijmout. I on tehdy podlehl Sáře a jejímu rozmaru. Nechal se zlákat vidinou, že si mohou k požehnanému synovi dopomoci vlastními silami a chytrostí. Tomu se někdy špatně odolává. Teď už to vědí oba.

Ještě jedna těžká zkouška oba čeká. Sára netuší, jaký úkol před Abrahama postavil Bůh. Vrátí se jí syn z cesty? Tohle jsou strachy, které rodiče často prožívají. Všichni rodiče. Sára nezmůže nic. Musí čekat a svěřit život Izáka do Božích rukou. Jinak by se při pomyšlení na to, co se může všechno stát, zbláznila. Starost a strach nepřestane mít do konce svého života. A když umírá, věří, že Bůh povede Izákovy kroky dál. Vedl ty její na cestě životem od půvabného mládí po důstojné stáří ruku v ruce s Abrahamovými kroky. Dá pokojně spočinout i jí. Ve svém království. Po požehnaném životě, provázeného naplněným zaslíbení.

Přesah

Sářinu písničku, modlitbu, mají na rtech i jiné ženy v Bibli. Chana, když se dočkala Samuela, Marie při narození Ježíše. Jde o vděčnou radost, že zaslíbení dobré a smysluplné budoucnosti platí. Takto může v životě zpívat jen ten, kdo si nenechá namluvit, že Boží dílo a smysl našeho života kvůli něčemu, co se nepovedlo nebo jsem nedostal a nezvládl, je možno leda pohřbít!

Naplnění zaslíbení o zemi danou do dědictví spojené s časem po Sářině smrti a uložením jejích ostatků rezonuje s Boží péči nad rámec našeho lidského formátu narození – smrt.

Liturgie

Písně

Má duše Boha velebí (Svítá 176); *Ať chrání nás Bůh, ať žehná nám Bůh* (NEZ 426); *Nám pomoz, Pane milý* (NEZ 395); *Hříchy tvý tě jednou doženou* (Svítá 79); *Já chtěl bych, Bože můj* (NEZ 320); *Dej odvahu včas slyšet* (NEZ 316); *Buď mojí nadějí do příštích dní* (NEZ 777); *Mé sny tam dojdou* (Svítá 29); *Dál přece nejdeme sami* (Svítá 39); *Haleluja, zpívej* (Svítá 90)

Biblický text k zapamatování

Učiním tě velkým národem, požehnám tě, velké učiním tvé jméno. Staň se požehnáním! (Gn 12,2)

Rituál

Každé z dětí by mohlo zkusit formulovat své obdarování, třeba jej i napsat na papír, držet v ruce a společně zazpívat píseň Má duše Boha velebí. Lze takto zpracovat i chybu. Děti si svůj přešlap napíší na papír, složí, drží v dlani – ostatní ji nemusí vidět a společně zazpívají píseň Hříchy tvý. Pokud zvolíte obě varianty, chvalozpěv by měl zaznít na závěr.

Okénko do bohoslužeb

Každý tu máme své místo a svůj úkol, není vždy lehký a bez překážek. Není ani předem jasné, jak se k němu postavíme a jestli to dotáhneme do zdárného konce. Přes chyby s námi Bůh ale stejně stále počítá. Jdeme do toho?!

Modlitba

Pana Bože, život není procházka růžovou zahradou. Prosíme ale, ať se do našich dnů vejde vše, co stojí za to, co vydrží, má naději na dobrou budoucnost a dělá nám i druhým radost. A ať nepřestáváme žasnout a děkovat. Amen.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli
Biblický odkaz (kat)
Genesis 18,1–16
Genesis 21,1–13
Genesis 23